

บทที่ 5

ผลการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจในคาบสมุทรอาระเบียได้แก่ เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม โดยศึกษาเกี่ยวกับบทบาทด้านเศรษฐกิจของนบีมุฮัมมัด ﷺ ในนครมักกะฮ์ และนครมะดีนะฮ์ทั้งในด้านจุลภาคได้แก่ กรรมสิทธิ์ ทรัพยากร การบริโภคการผลิต การแสวงหาปัจจัยยังชีพ การทำงาน แรงงาน เกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม การเงินการตลาด หุ้นส่วนและการลงทุน การจัดตั้งกลุ่มและองค์กร และมหภาคได้แก่ ความมั่นคงทางสังคม บัญชีมูลา และพื้นฐานการเงิน ตลอดจนการค้าและการเงินระหว่างประเทศ โดยผลการวิจัยมีดังนี้

5.1 สภาพเศรษฐกิจในคาบสมุทรอาระเบีย

คาบสมุทรอาระเบียเป็นรูปสี่เหลี่ยมเบี้ยวๆ ทิศเหนือติดกับทะเลทรายปาเลสไตน์ และซีเรีย ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำไทกริส แม่น้ำยูเฟรติส (อิรัก) และอ่าวเปอร์เซีย ทิศใต้ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดียและอ่าวเอเดน ส่วนทางทิศตะวันตกติดกับทะเลแดง พื้นที่ส่วนใหญ่ของคาบสมุทรอาระเบียเป็นทะเลทราย ก่อนข้างร้อน แห้งแล้ง ฝนไม่ค่อยตก ไม่มีแม่น้ำและลำธารไหลผ่าน เช่น แคว้นศุฮามะฮ์ เป็นที่ตั้งของนครมะดีนะฮ์, แคว้นฮิญาซ เป็นที่ตั้งของนครมักกะฮ์, และแคว้นนัจญ์จู้ ส่งผลกระทบต่อการค้าของชาวอาหรับในคาบสมุทรอาระเบีย โดยเฉพาะภาคการเกษตรที่สามารถพบได้ค่อนข้างน้อย เช่น เขตนครมะดีนะฮ์ เขตค็อยบ์ร เขตฏอฮิฟ และแคว้นเยเมน โดยเฉพาะที่เมืองมะร็อบ ค็อนอาอู ชุบัยด์ อัคน์ ชะฮ์ดะฮ์ มะคอ ซาฮาม และเมืองอื่นๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยหุบเขา ที่ราบสูง และฝนตกชุกตลอดปีจึงเหมาะกับการเพาะปลูกและการเกษตร อาชีพรองลงมาได้แก่ อาชีพเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อนไปตามแหล่งน้ำที่สามารถพบได้ทั้งนครมักกะฮ์ นครมะดีนะฮ์ และชนบททั่วไป

ประชาชนส่วนใหญ่ในคาบสมุทรอาระเบียนิยมประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งมีมากมายหลายรูปแบบ บางประเภทเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย การฉกฉวยโอกาส และการเอาใจเอาเปรียบทางการค้าโดยไม่คำนึงถึงจริยธรรมทางธุรกิจ ตลาดสำคัญของแคว้นฮิญาซได้แก่ ตลาดอุกาซ ตลาดมะญ์นนะฮ์ และตลาดซุมะยาซ ซึ่งนับว่าเป็นตลาดสำคัญมาตั้งแต่ยุคญาฮิลียะฮ์ ส่วนตลาดที่สำคัญของนครมะดีนะฮ์ได้แก่ ตลาดก็อยนุกอู ตลาดบัจบาละฮ์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียง

เหนือ ตลาดอะศอบะฮ์ใกล้เขตกุบวา ตลาดมะซาฮิมตั้งอยู่ที่หมู่บ้านบะนีอัลฮับลีย์ในการดูแลของ อับดุลเลาะฮ์ บุตรอุบัยยฺ และตลาดบะกืออัลก็้อลในตำบลบะกือ โดยตลาดบะนีก็้อยูก่อเป็น ตลาดยิวที่มีอิทธิพลมากที่สุดยุคคนบิมุฮัมมัด ﷺ และเกี่ยวข้องกับระบบดอกเบี้ยประเภทต่างๆ

เนื่องจากคาบสมุทรอาระเบีย ตั้งอยู่บนเส้นทางเชื่อมระหว่างดินแดนฝั่งตะวันตก (เปอร์เซีย อินเดีย จีน และเอเชีย) กับตะวันออก (อียิปต์และดินแดนในแอฟริกา) อีกทั้งยังติดต่อกับชายฝั่งทะเลแดง มหาสมุทรอินเดียและอ่าวเปอร์เซีย ส่งผลให้ชาวอาหรับและพวกเร่รอนตาม เส้นทางดังกล่าวนิยมทำการค้าขายทั้งในและระหว่างประเทศ จนกลายเป็นผู้ที่มีความชำนาญ การค้าระหว่างประเทศผ่านทะเลทรายโดยอาศัยกองคาราวานอูฐ เช่นเดียวประชาชนอาศัยตามฝั่ง ทะเลที่ความเชี่ยวชาญทางการค้าระหว่างประเทศโดยการเดินเรือทางทะเล การค้าขายใน คาบสมุทรอาระเบียยุคคนบิมุฮัมมัด ﷺ นิยมใช้เหรียญดีนาร์ ที่มาจากเปอร์เซียและโรมัน ตะวันออก และเหรียญดริฮัม เป็นของเปอร์เซียเป็นสื่อกลางทางการค้า การลงทุน และการตลาด

ประชาชนทางนครมักกะฮ์นิยมค้าขายและเลี้ยงสัตว์ ขณะที่ประชาชนทาง นครมะดีนะฮ์จะมีความชำนาญการเกษตรและงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการผลิตเครื่องประดับ ประเภทกำไล แหวน หรืออาวุธที่ใช้ในสงครามที่ผลิตมาจากเหล็ก เช่น โล่ ดาบ ธนู ตลอดจน เครื่องไม้เครื่องมือที่ใช้ในการเกษตร นอกจากนี้ชาวมะดีนะฮ์ยังมีความรู้ความชำนาญเชิงศิลป การก่อสร้างบ้านเรือน การผลิตเครื่องใช้ภายในบ้านและอาคาร เช่น แก้ว ใต๊ะ เตียง ตู้เก็บของ และอื่นๆ เช่นเดียวกับงานตัดเย็บเสื้อผ้า งานเย็บปักถักร้อย ซึ่งเป็นความถนัดของบรรดาสตรี

การเปิดโลกแห่งเรียนรู้ การศึกษา และคัมภีร์ของนบิมุฮัมมัด ﷺ ทำให้ ประชาชนมีอาชีพประจำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านงานฝีมือ ชำนาญในด้านการผลิตเป็น จำนวนมากกว่า 32 ประเภท เช่น พ่อค้าวานิช พ่อค้าผ้า คนขายน้ำหอม ผู้แลกเปลี่ยนเงินตรา คนขายธนู พ่อครัวและร้านขายอาหาร คนขายเครื่องหนังฟอก คนขายฟืน นายหน้า... เป็นต้น ยุคนบิมุฮัมมัด ﷺ พบผู้มีความรู้เกี่ยวกับงานฝีมือ การบริการ และการผลิตได้แก่ สะอัด บุตร อะบีวักก็้อส ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตธนูและหอก, ชูเบร บุตร เออวาม สามารถตัดเย็บเสื้อผ้า, ซัลมาน อัลฟาริซีย์ เป็นช่างตัดผม, อาลี บุตร อะบีฏอเลียบ มีความรู้ด้านชลประทาน, บิลาล บุตร เราะฮุบายุ มีความถนัดงานด้านบริการทั่วไป สภาพเศรษฐกิจของชาวอาหรับโดยทั่วไปเป็นระบบ เศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน และสนองตอบความต้องการระดับสังคมแต่ละเผ่า มากกว่าการแสวงผลกำไร ซึ่งต่างจากชาวยิวที่เน้นการเก็งกำไร โดยอาศัยระบบดอกเบี้ย นอกจากนี้ชาวอาหรับนิยมตอบสนองความต้องการของตนเองด้านเศรษฐกิจด้วยการใช้แรงงาน

5.2 บทบาทด้านเศรษฐกิจของนบีมุฮัมมัด ﷺ

โลกทัศน์ด้านเศรษฐกิจของนบีมุฮัมมัด ﷺ วางอยู่บนพื้นฐาน (1) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นเครื่องมือนำไปสู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ (2) การดำเนินกิจกรรมใดๆทางเศรษฐกิจจะต้องมีความยุติธรรมควบคู่ไปด้วยเสมอ (3) การแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรและระบบเศรษฐกิจในฐานะตัวแทนของอัลลอฮ์ ﷻ (4) การพัฒนาและสร้างความเจริญบนโลก

หากพิจารณาบทบาทด้านเศรษฐกิจของนบีมุฮัมมัด ﷺ ตามเหตุการณ์และสถานที่ ผลการวิจัยได้แก่ (1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ นครมักกะฮ์ โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับจุลภาค ได้แก่ การประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ การค้าขาย และการร่วมลงทุนทำธุรกิจกับเพื่อน นอกจากนั้นยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหภาคคือ การค้าระหว่างประเทศ (2) และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ นครมะดีนะฮ์ โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับจุลภาคได้แก่ กรรมสิทธิ์ในที่ดิน การบริหารจัดการทรัพยากร การบริโภคการผลิต การประกอบอาชีพ การจัดตั้งตลาดมุสลิมปลอดดอกเบี้ย การลงทุนร่วมกับประชาชนคือยบ์ร การจัดตั้งกลุ่มและองค์กร และส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหภาคคือ การสร้างความมั่นคงทางสังคมด้วยสวัสดิการสังคมและการกระจายรายได้ บัณฑิตมูล และพื้นฐานการเงินตลอดจนการค้าและการเงินระหว่างประเทศ หากพิจารณาบทบาทด้านเศรษฐกิจของนบีมุฮัมมัด ﷺ ข้างต้นและเรียบเรียงของเศรษฐศาสตร์อิสลาม ผลการวิจัยได้แก่

1. กรรมสิทธิ์ นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงชี้ให้เห็นว่ากรรมสิทธิ์ในสรรพสิ่งต่างๆบนโลกคือ ประโยชน์ชั่วคราวบนโลกนี้เท่านั้น ข้อสำคัญเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงคืออัลลอฮ์ ﷻ ส่วนทุกคนคือผู้แสวงหาประโยชน์ในนามตัวแทน ทุกคนมีสิทธิเท่าที่ทุกคนกระทำและอดสาหะไว้เท่านั้น โดยนบีมุฮัมมัด ﷺ เคยครอบครองที่ดินจำนวนหนึ่ง ขณะท่านมีชีวิตอยู่ก่อนท่านจะบริจาคไป

นบีมุฮัมมัด ﷺ กำหนด (ที่มา) สิ่งที่จะนำมาเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลไว้ได้แก่ การค้า การจ้างงาน การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การปฏิรูปที่ดินว่างเปล่า ผลผลิตจากงานฝีมือ การล่าสัตว์ การประมง และกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลยังรวมถึงส่วนแบ่งจากการทำงานรางวัล ค่าจ้าง ค่าแรงงาน สิ่งของมีค่าที่มาจากกาให้ ของฝากหรือสินน้ำใจ สิ่งของมีค่าที่พบจากตกหล่น พินัยกรรมและมรดก สินสอด ชะกาตุ และการบริจาค และการจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่ครอบครัวตามบัญญัติทางศาสนา ผลจากการลดขนาดกรรมสิทธิ์ทำให้สังคมเป็นสังคมที่มีความเสมอภาคกัน ลดช่องว่างระหว่างคนร่ำรวยและคนยากจน และช่วยเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นสามารถครอบครองทรัพยากรและทรัพย์สินส่วนที่เหลือ ซึ่งถือเป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ

หน้าที่ของผู้ครอบครองทรัพย์สินและทรัพย์สินคือ การจ่ายชะกาตเพื่อช่วยเหลือแก่บุคคลตามที่กฎหมายอิสลามกำหนด หากสังคมขาดคุณภาพทางเศรษฐกิจระหว่างชนชั้น นบีมุฮัมมัด ﷺ จะยึดทรัพย์สินคืนและโอนมาเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน เพื่อนำมาพัฒนาสังคมและแปรรูปใช้ประโยชน์ร่วมกันตามหลัก al-Masaleh al-'Amah ซึ่งถือเป็นแนวทางเสริมสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ ขจัดภาวะเงินเฟ้อ และป้องกันจำนวนเงินมหาศาลไปตกอยู่ในบุคคลที่มีอำนาจบางคนบางกลุ่ม แม้กฎหมายอิสลามจะอนุโมทนาให้รัฐเข้ามาจัดการเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล แต่มิได้หมายความว่ารัฐจะใช้อำนาจและหน้าที่เข้ายึดโดยพลการ ไม่ว่าจะเป็นการยึดมาเป็นของรัฐหรือเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็ตาม รัฐหรือผู้ปกครองไม่มีสิทธิยึดสิ่งใดจากประชาชน ยกเว้นโดยสิทธิอันชัดเจนและได้ผ่านการพิสูจน์ โดยจะต้องจ่ายค่าชดเชยแก่ประชาชน เพราะความจำเป็นของสาธารณะชนมีอำนาจนำมาใช้เพื่อยึดสิทธิของบุคคลได้

นบีมุฮัมมัด ﷺ กำหนดสิ่งที่จะนำมาเป็น (ที่มา) กรรมสิทธิ์ส่วนรวมไว้ได้แก่ การระกัฟ (การบริจาคทรัพย์สินเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทั้งส่วนรวมและรายบุคคลจากบรรดาบุคคลที่มีสิทธิได้รับ), พื้นที่เขตสงวน, สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิต เช่น น้ำ ไฟ ถ่านหิน เป็นต้น, แร่ธาตุหรือทรัพยากรในแผ่นดิน, ชะกาต, ภาษีรายบุคคลและรายกลุ่ม, ภาษีที่ดิน และทรัพย์สินสงคราม 1 ใน 5 ตลอดจนทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ ผลที่ได้จากการแยกกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลออกจากกรรมสิทธิ์ส่วนรวม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากชะกาตที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล หรือได้รับประโยชน์จากทรัพยากรและทรัพย์สินส่วนกลางที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ส่วนรวม

2. ทรัพยากร ทรัพยากรทั้งหมดเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ เพียงผู้เดียวและมีจำนวนมากมายพื่อให้มนุษย์แสวงหาประโยชน์ โดยอาศัยคุณธรรมและการชี้้นำจากของนบีมุฮัมมัด ﷺ และหากเกิดปัญหาอันใดขึ้นกับทรัพยากร ปัญหาดังกล่าวมิใช่เกิดจากทรัพยากรของพระองค์เป็นต้นเหตุ แต่ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการเห็นแก่ตัว การเห็นแก่ผลประโยชน์ การอธรรม และการเนรคุณในตัวเอง นบีมุฮัมมัด ﷺ ใช้หลักการกระจายความมั่งคั่งสู่ประชาชนอย่างชอบธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาคความมั่งคั่งกระจุกตัวอยู่กับบางคน หรือบางกลุ่ม นบีมุฮัมมัด ﷺ กระจายทรัพยากรและทรัพย์สินสู่ประชาชนโดยอาศัย (1) บัญญัติศาสนาเป็นตัวกำหนดและกระจายความมั่งคั่ง (2) การซื้อขายหรือการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ โดยการซื้อขายดังกล่าวจะต้องดำเนินไปด้วยความชอบธรรมและความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย ผลที่ได้จากวิธีการข้างต้นทำให้ประชาชนสามารถสร้างรายได้จากการค้าขายด้วยทุนและน้ำพักแรงของตนเอง ขณะที่ประชาชนยากจน ผู้อ่อนแอ และอื่นๆ ได้รับการช่วยเหลือจาก นบีมุฮัมมัด ﷺ จากทรัพยากรและทรัพย์สินที่กั้นไว้

3. การบริโภคและการผลิต นบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ความสำคัญต่อการบริโภคและการผลิตทุกอย่างเท่าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และเน้นการอนุรักษ์ต้นทุนและทรัพยากรมากกว่าการใช้จ่ายแบบฟุ่มเฟือยและเกินความจำเป็น เพราะสาเหตุที่ทำให้สังคมเกิดการขาดแคลน อดยาก ขากจน และหายนะมิได้เกิดจากการขาดแคลนทางทรัพยากรเพียงประการเดียว แต่อาจจะมาจากการบริโภคและการผลิตอย่างฟุ่มเฟือยและไม่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ เมื่อเป็นเช่นนั้นประชาชนย่อมตกอยู่ในฐานะกลุ่มคนผู้บ่อนทำลายด้วยฝีมือของพวกเขา

นักเศรษฐศาสตร์อิสลามได้จำแนกการบริโภค (al-Istehlāk) ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) al-Darurāt หมายถึง สิ่งจำเป็นหรือสินค้าและบริการสำหรับการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นต้น และยังรวมถึง al-Hājāj หมายถึง สิ่งที่ไม่จำเป็นแต่มีไว้เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น คนใช้แรงงานควรรทานอาหารประเภทเนื้อ นมและไข่ เป็นต้น และ al-Tahsiniyyāt หมายถึง สิ่งจำเป็นหรือสินค้าและบริการ แต่เพื่ออำนวยความสะดวกทั่วไป เช่น คอมพิวเตอร์ มือถือ และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น (2) al-Israf หรือ al-Tarf หมายถึง สินค้าและบริการประเภทฟุ่มเฟือยหรือเกินความจำเป็นหรือเกินความพอดี เช่น บ้านหลังใหญ่โตมโหฬาร เสื้อผ้า รถยนต์ราคาแพง เครื่องประดับที่มีค่า และเฟอร์นิเจอร์หรูหรา เป็นต้น การจำแนกข้างต้นให้พิจารณาตามมาตรฐานการดำเนินชีวิต และความมั่นคงทางทรัพยากรของแต่ละพื้นที่ ตามเวลา ฐานะ รายได้ และความเหมาะสมของบางคน หรือบางกลุ่ม เพราะสิ่งทีนบีมุฮัมมัด ﷺ ต้องการให้สังคมคือ การตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานทั้งหมดแก่สมาชิกทุกคน เป้าหมายดังกล่าวไม่อาจประสบความสำเร็จหากไม่ปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามฐานะและรายได้ของบุคคล

ผลที่ได้จากกระทำที่กล่าวมาคือ ทำให้ประชาชนมุสลิม นบีมุฮัมมัด ﷺ ลดการบริโภคและการผลิตที่ฟุ่มเฟือยออกไป และสามารถทำให้การเก็บออมของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ส่วนการลงทุนเพื่อการผลิตจะต้องดำเนินไปตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน หรือเป็นไปตามขนาดความต้องการทางสังคมอย่างสอดคล้องกับกฎหมายอิสลาม

4. การแสวงหาปัจจัยเลี้ยงชีพหรือการทำงาน ตัวอย่างที่ดีในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง คือแบบฉบับจากนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวคือ ท่านช่วยลุงประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ให้แก่ชาวกูเรซในนครมักกะฮ์ตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อเข้าวัยหนุ่มท่านได้เดินทางไปค้าขายกับลุงที่ประเทศชาม ก่อนที่จะเข้าทำงานกับกองคาราวานสินค้าระหว่างประเทศของพระนางละอ์ดะฮ์สิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนของท่านให้ความสำคัญต่อการหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง

5. **แรงงาน** ระบบเศรษฐกิจของนบีมุฮัมมัด ﷺ อยู่บนพื้นฐานว่าด้วยประชาชาติทุกคนมีเกียรติและมีศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นทุกคนจึงมีฐานะเป็นคณงานและแรงงานเหมือนกัน หรือเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค นบีมุฮัมมัด ﷺ ให้แรงงานมีศักดิ์ศรีเท่ากับคนทำงานทั่วไปเช่นเดียวกับท่านให้สิทธิการเท่ากับคนทำงานทั่วไปด้วย สิทธิและสวัสดิการดังกล่าวครอบคลุมถึงการดูแลครอบครัวของแรงงาน เช่น การจัดหาที่อยู่อาศัย หรือสิ่งอื่นตามความจำเป็นแก่การใช้ชีวิต สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า แรงงานมิใช่วัตถุปัจจัยทางการผลิตที่สามารถซื้อขายกันได้เหมือนวัตถุดิบปัจจัยอื่นๆ และแรงงานหรือกรรมกรมิใช่ชนชั้นต่ำในระบบเศรษฐกิจของนบีมุฮัมมัด ﷺ แต่แรงงานเป็นพลังงานที่ถูกผลิตมาจากร่างกายมนุษย์ ซึ่งมีสิทธิได้รับการดูแล ค่าตอบแทน สวัสดิการ ศักดิ์ศรี และเกียรติยศเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป นอกจากนั้นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญได้แก่ พลังงานจากสมอง และพลังงานจากร่างกายที่ถูกหล่อหลอมด้วยความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และฝีมือ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตและผู้ว่าจ้างจะต้องดูแลรักษาทรัพยากรมนุษย์ให้ดำรงอยู่ต่อไป

6. **ประเภทงาน** นบีมุฮัมมัด ﷺ ประกอบอาชีพให้หลากหลาย ทั้งเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และร่วมทำธุรกิจกับผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพโดยมิเจาะจงในงานหนึ่งงานใด เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมส่วนรวม เพราะความหลากหลายด้านอาชีพเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงขีดความสามารถของมนุษย์และบ่งชี้ถึงอนาคต ความก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของทุกคนด้วย ดังนั้นทุกคนจะต้องความรับผิดชอบจากความล้มเหลวและตกต่ำ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนมีจำนวนอาชีพเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

7. **เกษตรกรรม** นบีมุฮัมมัด ﷺ ร่วมลงทุนทางเกษตรกับประชาชน คำบิลคือยบับ และเคยมอบที่ดินให้ประชาชนใช้ประโยชน์ ตลอดจนมอบสถานที่ทำกินให้แก่ทหารและบุคคลพึงเข้ารับอิสลาม เช่น มอบสวนอินทผลัมให้แก่ ซุเบร บุตร เอวาม และมอบที่ดินให้แก่ เซดอัลคอล นอกจากนั้นท่านยังเคยแบ่งที่ดินของตระกูลอัลยะมะมะฮ์ให้บุคคลอื่นเพื่ออาศัยทำกิน ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษา คั้นคว่ำ และการทดลองเกี่ยวกับงานเกษตรกรรม โดยเห็นได้จากท่านยอมรับงานทดลองผสมเกสรดอกไม้เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อสังคม สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การเกษตรมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดมนุษย์ ตลอดจนเป็นต้นทุนที่สามารถแปรผลผลิต หรือปัจจัยด้านการพัฒนาไปสู่อื่นๆ ได้ แต่การเพาะปลูกพืชบางอย่าง เช่น กล้วย และฝิ่น เป็นสิ่งที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ห้ามและยังรวมถึงการใช้ การบริโภค การสูบ และการซื้อขาย เนื่องจากไม่มีประโยชน์แล้วและยังทำให้เกิดความมึนเมา เสียดสี และสิ้นเปลือง ตลอดจนเป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนเองและคนรอบข้าง

ผลจากการส่งเสริมดังกล่าว ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวในภาคเกษตรกรรม อะบีญะฟิร กล่าวว่า ชาวมะดีนะฮ์ส่วนใหญ่ (ยุคนบีมุฮัมมัด ﷺ) มีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรมากถึง 1 ใน 3 และเกษตรกรที่มีชื่อเสียงได้แก่ อาลี สะอ์ดบุตรมาลิก อับดุลลอฮ์ บุตรมัศอูด อัมร์บุตรอับดุลอะซีซ กอเซ็ม อุรวะฮ์ ครอบครัวยของอะบูบักร์ ครอบครัวยของอุมร์ ครอบครัวยของอาลี และลูกหลานของซีรีน

8. พาณิชยกรรม การค้าขายจัดเป็นอาชีพที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ความสำคัญมาก ท่านเคยซื้ออูฐจากอุมร์ ซื้อแกะจากมุชริกคนหนึ่ง และซื้ออาหารจากชาวอิยิปต์คนหนึ่ง นอกจากนั้นท่านเคยร่วมกับเพื่อน (อัสซาอิบ บุตร อะบีซาอิบ) ทำธุรกิจค้าขาย และเข้าร่วมกองคาราวานสินค้าระหว่างประเทศของพระนางเคาะดีญะฮ์โดยมีส่วนแบ่งจากผลกำไร ส่วนพ่อค้าและนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงมากในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้แก่ ชุเบร บุตร เอวาม เจ้าของที่ดินหลายแห่ง อุษมาน บุตร อีฟฟาน พ่อค้าผู้มีชื่อเสียงในยุคญาฮิลียะฮ์ และอับดุลเราะฮ์มาน บุตร เอวฟี

สิ่งเหล่านี้ล้วนยืนยันได้ว่า การค้าหรือพาณิชยกรรมจัดเป็นอาชีพลำดับต้นๆ ที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะทำให้ประชาชนมีรายได้และยังสามารถตอบสนองและทดแทนความต้องการของกันและกัน และยังเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยการโยกย้ายสินค้าจากสถานที่ที่ผลิตไปยังผู้บริโภคตามท้องถิ่นและประเทศต่างๆ หากผู้บริโภคเป็นผู้เดินทางไปซื้อหา ณ สถานที่ผลิตด้วยตนเอง กิจกรรมด้านอื่นๆ ย่อมหยุดชะงักตาม อีกทั้งยังต้องมารับผิดชอบเกี่ยวกับการขนส่งและการจัดเก็บ ในทางกลับกันหากผู้ผลิตเป็นผู้ขนส่งหรือนำไปขายด้วยตนเองย่อมส่งผลกระทบต่อการผลิตและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

นอกจากนั้นระบบธุรกิจและการค้าขายของท่าน จะต้องไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งต้องห้ามตามกฎหมายอิสลาม เช่น ดอกเบี้ย การเอารัศเอาเปรียบ การหลอกลวง การเลี้ยง ความไม่แน่นอน และการสร้างข้อตกลงหรือสัญญาที่ต้องห้าม ตลอดจนการนำสิ่งต้องห้ามตามศาสนาบัญญัติมาเป็นสินค้าหรือบริการ เช่น เหล้า เลือด สุกร ซากสัตว์ตาย

9. อุตสาหกรรม นบีมุฮัมมัด ﷺ ส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษา คั้นคว่ำ และ การทดลองเกี่ยวกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อนำไปพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และความ เป็นอยู่ให้ดีขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการที่ท่านกล่าวชื่นชมผลงานที่เกิดจากการผลิต ท่านเคยใช้ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรม เช่น แหวนเหล็ก ดาบ หอก ธนู และข้าวของเครื่องใช้ใน ครัวเรือนบางประเภท

ผลจากการเปิดโลกแห่งการเรียนรู้ ค้นคว้า และการส่งเสริมของนบีมุฮัมมัด ﷺ ทำให้ประชาชนในยุคของท่านมีความเชี่ยวชาญด้านงานฝีมือ และชำนาญในด้านการผลิตเป็นจำนวนมากถึง 32 ประเภท เช่น พ่อค้าวาณิช พ่อค้าผ้า คนขายน้ำหอม ผู้แลกเปลี่ยนเงินตรา คนขายธนู คนขายอาหาร คนขายเครื่องหนังฟอก คนขายพิน นายหน้า... เป็นต้น และหลายคนมีความรู้เกี่ยวกับงานฝีมือ การบริการ และการผลิต เช่น สะอัด บุตร วัคกีอัส มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตธนูและหอก ซุเบร บุตร เอวาม สามารถตัดเย็บเสื้อผ้า ซัลมาน อัลฟารีซีย์ เป็นช่างตัดผม อาลี บุตร อะบีฏอเล็บ ชำนาญด้านชลประทาน และบิลาล บุตร เราะฮุบาย มีความถนัดงานด้านบริการทั่วไป โดยความเชี่ยวชาญด้านงานฝีมือและความชำนาญในด้านการผลิตจำนวนมากถึง 32 ประเภท สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมยุคคุณนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นอย่างดี

10. การเงินการตลาด ตลาดที่สำคัญในนครมะดีนะฮ์ได้แก่ ตลาดที่อยู่นอกตลาดบับซาละฮ์อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ตลาดอะศอบะฮ์ตั้งใกล้เขตคูบาอู ตลาดมะซาฮิมอยู่ที่หมู่บ้านบะนีอัลฮับลิย์เป็นเครือข่ายกับตลาดอะศอบะฮ์ และตลาดบะกีอ์อัลค็อลในตำบลบะกีอู โดยตลาดบะนีอัลฮับลิย์ถือเป็นตลาดใหญ่และมีอิทธิพลมากที่สุดในนครมะดีนะฮ์ เพราะมีสินค้าค่อนข้างมากและนิยมค้าขายด้วยระบบคอกเบี้ย นอกจากนี้ยังพบตลาดอูกาซ ตลาดมะญันนะฮ์ และตลาดซุมะยาซนับว่าเป็นตลาดสำคัญในนครมักกะฮ์

นบีมุฮัมมัด ﷺ ก่อตั้งตลาดมุสลิมขึ้น ณ นครมะดีนะฮ์ ท่านสร้างตลาดมุสลิมขึ้นมาใหม่อย่างไม่มีดอกเบี้ยเข้ามาเกี่ยวข้องกับกำหนดกติกาทางการตลาดใหม่ ท่านใช้เหรียญดีนาร์ เหรียญดิรฮัม การชั่งของชาวมักกะฮ์ และการตวงของชาวมะดีนะฮ์เป็นสื่อกลาง โดยระบบการตลาดของท่านดำเนินไปอย่างเสรี และราคาสินค้าจะถูกกำหนดด้วยความเคลื่อนไหวของอุปสงค์และอุปทาน การกระทำดังกล่าวเพื่อสร้างการหมุนเวียนทางการเงินกระจายรายได้ และตอบสนองความต้องการของทุกคน พ่อค้าบางคนนิยมกักตุนสินค้าเพื่อนำมาขายในยามขาดแคลนด้วยราคาที่แพง ซึ่งสร้างความเดือนร้อนแก่ทุกคน แม้ท่านจะให้สิทธิพ่อค้าแข่งขันกันในการตลาดอย่างเสรีก็ตาม แต่ท่านก็ห้าม เช่นเดียวกับบางคนหรือบางกลุ่มทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน พวกเขาจึงมาขอให้นบีมุฮัมมัด ﷺ ควบคุมราคา พ่อค้าชนบทนำสินค้ามาขายในเมือง แต่พ่อค้าในเมืองบางคนจะขอนำสินค้าดังกล่าวมาเก็บไว้สักระยะหนึ่งก่อนจะขายสินค้าด้วยราคาที่ดีกว่าเดิม โดยปกปิดราคาท้องตลาด การปฏิบัติเช่นนี้สามารถพบได้ในการค้าขาย ต่อมาท่านจึงห้าม นอกจากนั้นยังพบปัญหาการลักลอบซื้อขายสินค้านอกเมือง กล่าวคือ พ่อค้าจะออกไปนอกเมืองเพื่อดักซื้อสินค้านำมาขายจากกองคาราวานกำลังเดินทางมายังตลาด ซึ่งจะพบมากในยุคก่อนหน้านบีมุฮัมมัด ﷺ ต่อมาท่านจึงห้ามเช่นกัน

การที่นบีมุฮัมมัด ﷺ เปิดตลาดมุสลิมขึ้น โดยใช้เงินดีนาร์และเงินดิรฮัม ตลอดจนกำหนดมาตรฐานในการตวงและการชั่ง สิ่งเหล่านี้ทำให้ระบบกลไกทางการตลาดของท่านดำเนินไปด้วยความยุติธรรม สุจริต และไม่เอารัดเอาเปรียบทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย

11. หุ้นและการลงทุน มิใช่ปรากฏการณ์ใหม่ในยุคของนบีมุฮัมมัด ﷺ แต่ประการใด แต่การหุ้นและการลงทุนเคยเป็นที่รู้จักกันดีมาตั้งแต่ยุคคนบีดาเวด (เดวิด) นบีมุฮัมมัด ﷺ เคยลงทุนทำธุรกิจร่วมกับเพื่อน (อัศซาอิบ บุตร อะบิซาอิบ) และเคยร่วมกองคาราวานค้าขายระหว่างประเทศของพระนางเคาะดีญะฮฺโดยได้รับส่วนแบ่งจากผลกำไร (มูฏอเราะบะฮฺ) ตลอดจนเคยร่วมลงทุนทางการเกษตรกับประชาชนตำบลค็อยบ์ร ณ นครมะดีนะฮฺ (มุฆาเราะอะฮฺ) เพราะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายประเภทสามารถกระทำด้วยทุนของตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพามุสลิมคนอื่น แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายโครงการใหญ่ๆ ไม่สามารถดำเนินให้ลุล่วงไปเพียงลำพังหากปราศจากการพึ่งพาเงินทุนจากบุคคลอื่น ผลจากการลงทุนและการส่งเสริมการลงทุนของนบีมุฮัมมัด ﷺ ทำให้เกิดช่องทางการลงทุนรูปแบบใหม่ได้แก่

1) Sharikah al-Umāl Wa al-Māl หมายถึง หุ้นส่วนที่เกิดขึ้นจากการทำสัญญาหรือข้อตกลงโดยมักจะเกี่ยวข้องกับแรงงานและทรัพย์สิน ได้แก่ al-Muzārah หมายถึง การหุ้นส่วนกันในการเพาะปลูกโดยมีแบ่งส่วนได้จากผลผลิตทางการเกษตร, al-Musāqāt หมายถึง การหุ้นส่วนกันในการดูแลรักษาพืชพันธุ์ต้นไม้ต่างๆ โดยมีส่วนได้ตามข้อตกลง, al-Mughārasah หมายถึง การหุ้นส่วนกันในที่ดิน โดยมอบที่ดินให้แก่บุคคลหนึ่งนำไปเพาะปลูกพร้อมกำหนดระยะเวลาแน่นอนโดยมีการตกลงแบ่งผลผลิตระหว่างสองฝ่าย, al-Mudārabah หมายถึง การที่บุคคล 2 คนหรือมากกว่า 2 คนนำระดมเงินทุนหรือทรัพย์สินมารวมกัน เพื่อนำไปลงทุนประกอบธุรกิจหรือจัดทำโครงการต่างๆ โดยต่างคนต่างมีส่วนรับผิดชอบในผลกำไรและขาดทุนร่วมกัน

2) Sharikah al-Ubdān หมายถึง การหุ้นส่วนกัน โดยเกิดขึ้นจากการทำสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในการลงทุน โดยรับผิดชอบในผลกำไรและการขาดทุนร่วมกัน หรือการที่บุคคลมากกว่า 2 คนเข้าหุ้นส่วนกันทางความคิดและแรงงานพร้อมมีการแบ่งรายได้ร่วมกัน โดยมีได้นำทรัพย์สินมาเกี่ยวข้อง

3) Sharikah R'asu al-'Amwāl หมายถึง การหุ้นส่วนและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับเงินกองทุนและสินทรัพย์หรือการถือหุ้นในการลงทุนระหว่างบุคคล 2 คนหรือมากกว่าคนและผลกำไรจะถูกนำมาแบ่งตามข้อตกลง โดยอาจจะนำเงินทุนมารวมกับผลกำไรหรือไม่รวมกันก็ได้ หุ้นส่วนลักษณะดังกล่าวได้แก่ al-Mufāwahah หมายถึง การที่บุคคลทั้ง 2 ฝ่ายร่วมลงทุนและลงแรงกัน, Sharikah 'Ainān หมายถึง การหุ้นส่วนและการลงทุนระหว่างบุคคล 2 คนในการที่จะ

ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดผลกำไรก่อนจะนำมาแบ่งกันตามข้อตกลง โดยนักลงทุน ทั้ง 2 ฝ่ายต่างลงทุนและมีสิทธินำเงินกองทุนไปดำเนินการตามข้อตกลงอย่างเท่าเทียมกัน, Sharikah al-Mu'asarah หมายถึง บริษัทการค้าและการลงทุนต่างๆ ตามหลักเศรษฐศาสตร์อิสลาม ที่พบในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่ถูกพัฒนามาจากการถือหุ้นและการลงทุนแบบอินาน เช่น บริษัท ประกันภัยด้านสินค้าและรถยนต์ หรือบริษัทเกี่ยวกับทรัพย์สินและสถาบันการลงทุนต่างๆ

การสนับสนุนระบบหุ้นส่วนและการลงทุนของนบีมุฮัมมัด ﷺ ก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างเพื่อนมนุษย์ สร้างงานสร้างรายได้แก่ประชาชน และถือเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ระหว่างทุกคน โดยมีเป้าหมายเพื่อทุกคนในสังคมได้รับประโยชน์และกำไรร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการเสริมความแข็งแกร่งแก่ประชาชาติในอนาคต

12. การจัดตั้งกลุ่มและองค์กร ถือเป็นการสร้างเชิงสถาบันที่มีความสำคัญมาก บัญญัติมาคือตัวอย่างแรกที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ก่อตั้งขึ้นและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบคือ อะบีอับดุลมุฮัมมัด บุตร อัลญุรรอฮฺ บัญญัติมาถือเป็นองค์กรเศรษฐกิจแรกซึ่งสามารถขับเคลื่อนสังคมให้ดำเนินไปด้วยความสงบสุขและเจริญรุ่งเรืองได้

นอกจากนั้นนบีมุฮัมมัด ﷺ ยังแต่งตั้งบุคคลรับผิดชอบงานด้านเศรษฐกิจไว้มากมาย เช่น อะบูอับดุลมุฮัมมัด บุตร อัลญุรรอฮฺ รับผิดชอบด้านกองคลัง อุมร์ บุตร อัลค็อฏฏอบ เป็นหัวหน้าคณะรวบรวมชะกาต อะบูอับดุลมุฮัมมัด บุตร อัลญุรรอฮฺ เป็นผู้เก็บภาษีในเขตบาศ์เรน มุอาศ บุตร ญะบัล เก็บภาษีในเมืองเยเมน อุบัยยฺ บุตร กะอับ ดูแลด้านบัญชีและสัญญาข้อตกลงต่างๆ อับดุลเลาะฮฺ บุตร เราะวาสะฮฺ กับ ญับบาร บุตร เสะอะค็อร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญและค้นคว้าด้านการเกษตร นอกจากนี้ท่านยังจัดตั้งตลาดตามกฎหมายอิสลามขึ้นในนครมะดีนะฮฺ และแต่งตั้ง ชะอีด บุตร ชะอีด กับพระนางซัมรอฮฺ บุตร นุฮัยกฺ ควบคุมและดูแลการตลาดทางนครมักกะฮฺ

การจัดตั้งสถาบันและบุคคลากรด้านเศรษฐกิจนบีมุฮัมมัด ﷺ ทำให้สังคมและระบบเศรษฐกิจถูกขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างมีระบบ โดยสามารถบริหารจัดการและรับผิดชอบงาน ไม่ว่าจะเป็นงานด้านศาสนา สังคม การปกครอง และเศรษฐกิจ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลและองค์กรดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายอิสลาม และวางอยู่บนหลักที่ว่าด้วยการส่งเสริมในกระทำความดีงาม มีประโยชน์ต่อสังคม เช่นเดียวกับให้การหยุดยั้งในสิ่งที่เป็นชั่วหรือเป็นภัยคุกคามต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

13. ความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงทางสังคมปรากฏมาในนครมะดีนะฮฺ ตั้งแต่ยุคนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยครอบคลุมตั้งแต่การช่วยเหลือของบุคคลและองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีต่อบุคคล ครอบครัว กลุ่มชน หรือชุมชนให้มีมาตรฐานการครองชีพ สุขภาพและ

ฐานะทางสังคมที่ดี ไม่ว่าจะเกี่ยวกับด้านร่างกาย สังคม สติปัญญา ความคิด หรืออารมณ์ และไม่
จำแนกฐานะหรือชนชั้น โดยสามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ

- สวัสดิการสังคมได้แก่ (1) ระดับสมาชิก นบีมุฮัมมัด ﷺ ใช้ให้ทุกคน
จะต้องดูแลรับผิดชอบตนเองด้วยการทำงาน รู้จักขวนขวาย และพึ่งพาตนเอง (2) ระดับ
ครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนบ้าน นบีมุฮัมมัด ﷺ กำหนดให้ทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบ
ต่อครอบครัวด้วยการจ่ายค่าเลี้ยงดู (นะพะเกาะฮฺ) แก่บุคคลใต้การปกครอง เช่น ภรรยาและลูกก่อน
ช่วยเหลือเครือญาติและเพื่อนบ้าน (3) ระดับสังคมส่วนรวม นบีมุฮัมมัด ﷺ เก็บค่าปรับ
(กัฟฟาระฮฺ) ทำพินัยกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (วะซียะฮฺ) และการบริจาค (วะกัฟ) เข้าไป
ช่วยเหลือสังคมส่วนรวม (4) ส่วนระดับรัฐหรือประเทศ นบีมุฮัมมัด ﷺ ใช้ระบบชะกาตเป็น
สวัสดิการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน หากไม่เพียงพอผู้ร่ำรวยจะต้องช่วยเหลือด้วย
ทานอาสา (เศาะดาเกาะฮฺ) นอกจากนั้นนบีมุฮัมมัด ﷺ ยังส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือทุกคนใน
ระดับสังคมโลกด้วยการให้ (ฮิบะฮฺ) การช่วยเหลือ (ตะอาวุน) การทำทาน (ตะบรฺรฺอาตุ) และ
อื่นๆ ที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของอัลอิสลาม

- การกระจายรายได้ นบีมุฮัมมัด ﷺ วางพื้นฐานสำคัญทางเศรษฐกิจ
โดยใช้หลักการจ้างงาน การกำหนดค่าแรง การให้เช่า และการหากำไรจากการค้าขาย

ความมั่นคงทางสังคมของนบีมุฮัมมัด ﷺ อาศัยระบบสวัสดิการสังคมและ
ระบบกระจายรายได้ ก่อให้เกิดการช่วยเหลือประชาชนอย่างทั่วถึงทุกคน เกิดการสร้างงาน สร้าง
รายได้แก่ประชาชน และถือเป็นระบบนาร่องที่มีได้ใช้เฉพาะกลุ่มชนในยุคหนึ่งยุคใดเท่านั้น

14. บัณฑิตมูลา ถือเป็นกองคลังแรกที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ก่อตั้งขึ้นในนครมะดีนะฮฺ
เพื่อรวบรวมรายได้ทั้งหมด โดยมีได้แก่กว่าส่วนใดเป็นรายได้ทางศาสนาและรายได้ทางโลกตามที่
นักเศรษฐศาสตร์ตะวันตกเข้าใจแต่ประการใด การบริหารจัดการบัณฑมูลาของนบีมุฮัมมัด ﷺ มี
องค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนคือ (1) กองคลังชะกาตจะทำหน้าที่ส่งตัวแทนออกจัดเก็บชะกาตจาก
มุสลิม ก่อนจะนำมารวมกันเพื่อแจกจ่ายสู่พี่น้องประชาชนตามกฎหมายอิสลาม (2) กองคลัง
สาธารณะประโยชน์ทั่วไปจะทำหน้าที่เก็บภาษีอื่นๆที่ไม่ใช่ชะกาต และนำภาษีดังกล่าวมาใช้เพื่อ
พัฒนาบ้านเมืองและเป็นสวัสดิการแก่ทุกคน เช่น สร้างถนน สร้างโรงเรียน ดูแลความสงบ ช่วย
เรื่องอาชีพ การป้องกันประเทศ และจัดหาสาธารณูปโภคให้ประชาชน ส่วนนโยบาย
งบประมาณของ นบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นมิใช่เพื่อการเก็บสะสมความมั่งคั่ง เพราะการกักตุนคือ ตัว
ทำลายวงจรเศรษฐกิจและสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน ดังนั้นเราจึงพบว่านบีมุฮัมมัด ﷺ
เรียกร้องให้มีการกระจายรายได้ให้ไปสู่ประชาชนเสมอ ตลอดจนเน้นความประหยัด การรู้จักพอ
ไม่สุรุ่ยสุร่าย เพราะความฟุ่มเฟือยคือสาเหตุที่จะสังคมกำลังก้าวหน้าล่มจม อุดมการณ์ดังกล่าวของ

ท่านสอดคล้องกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจว่าด้วยการกระจายรายได้ เพื่อนำความมั่งคั่งที่เป็นส่วนเกินออกไปสู่สังคมส่วนรวม โดยรายได้หลักที่สำคัญของบัยตุลมาลได้แก่ ซะกาต ภาษีรายบุคคลและรายกลุ่ม ภาษีที่ดิน ทรัพย์สิน 1 ใน 5 จากทรัพย์สินสงคราม ทรัพย์สิน 1 ใน 10 จากทรัพย์สินสงคราม และทรัพย์สินที่ไม่พบเจ้าของ

หากมีการศึกษาประวัติศาสตร์ของนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ละเอียดจะพบว่าบัยตุลมาลได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือสังคมและตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการบริหารจัดการเกี่ยวกับนโยบายและรายได้ของบัยตุลมาล ทำให้สังคมเกิดการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าไปไกลกว่าประเทศเพื่อนบ้านในยุคนบีมุฮัมมัด ﷺ

15. พื้นฐานการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการเก็บออม การฝาก การโอนหนี้ การค้า ประกันและการอุปการะ การประกันภัยและการคุ้มครอง การมอบอำนาจ การจำนำ การกู้ยืม การซื้อขายแบบผ่อนชำระหรือสินเชื่อ การซื้อขายแบบจ่ายเงินล่วงหน้า การหุ้นส่วนและการลงทุน และการซื้อเพื่อขายเอากำไร พื้นฐานทางการเงินดังกล่าวล้วนมาจากนบีมุฮัมมัด ﷺ ช่วยจัดปัญหาการฉวยโอกาส ชูครีต ทูจรีต ความเสี่ยง ความซับซ้อน การเอาर्डเอาเปรียบ และการใช้เล่ห์เหลี่ยม ก่อนผลิตภัณฑ์ทางการเงินข้างต้นจะถูกรวบรวมและพัฒนาเป็นสถาบันการเงิน หรือธนาคารอิสลามในยุคต่อมา โดยเฉพาะหุ้นส่วนและการลงทุนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบสถาบันการเงินและธนาคารอิสลามประสบความสำเร็จ โดยไม่ต้องพึ่งพาระบบดอกเบี้ย

16. การค้าและการเงินระหว่างประเทศ นบีมุฮัมมัด ﷺ ทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำการค้าระหว่างประเทศให้กับพระนางเคาะดีญะฮฺ โดยสามารถทำกำไรจากการค้าทั้งไปและกลับ ท่านกลายเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจอย่างสูงจากพระนาง สิ่งเหล่านี้ล้วนบ่งบอกถึงความสำคัญและการส่งเสริมการค้าและการเงินระหว่างประเทศ ท่านส่งเสริมการนำสินค้าพื้นเมืองและผลผลิตของตนจากนครมักกะฮฺและนครมะดีนะฮฺไปค้าขายที่ซาม หรือไปค้าขายที่แคว้นเยเมน ก่อนนำสินค้าจากเยเมนและซามมาขายในตลาดของนครมักกะฮฺและมะดีนะฮฺ บางครั้งพ่อค้าจะติดต่อค้าขายกับเปอร์เซีย อินเดีย และจีน โดยใช้เส้นทางเรือ

นอกจากนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ออกกฎหมายการค้าและเศรษฐกิจไว้ใช้ภายในประเทศแล้ว ท่านยังกำหนดข้อกำหนดเกี่ยวกับการค้าขายและการเงินระหว่างประเทศด้วย เช่น ห้ามคนเมืองหรือในประเทศแทรกแซงทางการค้าและการตลาดระหว่างประเทศไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้พ่อค้าและนักลงทุนต่างแดนเข้ามาลงทุนทำธุรกิจทางการค้า จนนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและคล่องตัวทางการเงิน เช่นเดียวกันท่านออกกฎหมายห้ามทุกคนในประเทศออกไปดักซื้อสินค้าระหว่างทางก่อนเดินทางมาถึงประเทศ มาตรการดังกล่าวของท่าน เพื่อป้องกันการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศให้ปลอดภัยจากเอาर्डเอาเปรียบมากที่สุด

นบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ความสำคัญอย่างมากกับการค้าระหว่างประเทศ เพราะทำให้ประชาชนมีรายได้และยังสามารถตอบสนอง และทดแทนความต้องการของกันและกัน และยังเป็นที่ถ่วงดุลระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยการโยกย้ายสินค้าจากสถานที่ที่ผลิตไปยังผู้บริโภค ตามท้องถิ่นและประเทศต่างๆ หากผู้บริโภคเป็นผู้เดินทางไปซื้อหา ณ สถานที่ผลิตด้วยตนเอง กิจกรรมด้านอื่นๆย่อมหยุดชะงักตาม อีกทั้งยังต้องมารับผิดชอบเกี่ยวกับการขนส่งและการจัดเก็บในทางกลับกันหากผู้ผลิตเป็นผู้ขนส่งหรือนำไปขายด้วยตนเอง มันย่อมส่งผลกระทบต่อการผลิตและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

ผลที่ได้จากการที่นบีมุฮัมมัด ﷺ เปิดโอกาสให้พ่อค้าและนักลงทุนต่างแดนเข้ามาลงทุนทำธุรกิจภายในนครมักกะฮ์และนครมะดีนะฮ์ คือ การนำระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน มีความคล่องตัวทางการเงิน ปล่อยให้การค้าขายและกลไกตลาดดำเนินไปอย่างเสรี นอกจากนั้นยังเป็นการสถาปนาความเป็นพี่น้องร่วมโลก สร้างภราดรภาพสากล เผยแผ่หลักการศรัทธาและคำสอนผ่านการค้าขายระหว่างประเทศ

Prince of Songkla University
Pattani Campus